

L'Chayim - To Life

Rosh Hashanah

Rosh Hashana - Artscroll - pg 20

This explains why Rosh Hashanah is a day of judgment. Any intelligent plan must be evaluated from time to time to see how well it has succeeded, whether the individual actors have carried out the roles assigned them, and whether its goal is being realized. Since it was God's desire that man proclaim Him King, He chose the anniversary of the day when it all began to review the results of the previous year and determine how to proceed in the next. It is essen-

2 Artscroll - Machzor

ברוך Blessed are You, HASHEM, our God and the God of our forefathers, God of Abraham, God of Isaac, and God of Jacob; the great, mighty, and awesome God, the supreme God, Who bestows beneficial kindnesses and creates everything, Who recalls the kindnesses of the Patriarchs and brings a Redeemer to their children's children, for His Name's sake, with love.

* Remember us* for life, O King Who desires life,* and inscribe us in the Book of Life -- for Your sake,* O Living God.

[If above passage was forgotten, do not repeat Shemoneh Esrei. See Laws §19.]

Bend the knees at 'Blessed'; bow at 'You'; straighten up at 'HASHEM.'

O King, Helper, Savior, and Shield. Blessed are You, HASHEM, Shield of Abraham.

3

As a general rule, the first three and last three blessings of Shemoneh Esrei are reserved for praise and thanks, not personal requests. However, the four additions of the repentance period are permitted because they plead for the entire nation, not for individuals (Abraham).

4 ע"פ רמב"ם הלכות

באמור מבקשים אנו ב'זכרנו לחיים' שהקב"ה יקבע את מצבנו ומהותנו לצדיקים. והדבר תמוה מאוד, הא גיחא כאשר אנו מבקשים שנת חיים טובים בגשמיות אע"פ שאיננו ראויים לכך, הסיבה היא מפני שהקב"ה רב חסד ומאריך אף ומתנהג עם האדם לפנים משורת הדין ונותן לו הזדמנויות נוספות אולי ייטיב דרכיו, אך מה שייך לבקש שייחשב לצדיק, ממה נפשך: אם יש לאדם רוב זכויות הרי הוא צדיק ואם לאו הוא רשע, ואיך תוגיל תפילה להגדירו כצדיק כאשר הוא רשע?

5 Rosh Hashana - Artscroll - pg 25

R' Kruspedai said in the name of R' Yochanan: Three books are opened [before the Heavenly Tribunal] on Rosh Hashanah — one for the unquestionably wicked; one for the unquestionably righteous; and one for those between [these extremes]. The unquestionably righteous are immediately inscribed and sealed for life; the unquestionably wicked are immediately inscribed and sealed for death. [But the judgment of] those between stands in abeyance from Rosh Hashanah until Yom Kippur. If they are found worthy, they are inscribed for life; if they are not found worthy, they are inscribed for death (Rosh Hashanah 6b).

6 חזקוני - הלכות - ע"פ רמב"ם

הנה כל הראשונים הקשו, איך אמר 'צדיקים גמורין נכתבין ונחתמן לאלתר לחיים, הלא ראינו הרבה צדיקים מתים, וכן ברשעים גמורין אמר שנכתבין ונחתמן לאלתר למיתה, הלא ראינו הרבה רשעים גמורין חיים.

7 ואף שהפירוש בנכתבין לחיים או בנכתבין למיתה, הכוונה

בתיבות חיים ומיתה אינה דוקא חיים ומיתה ממש, אלא חיים כולל בריאות, עשירות, שלום, נחת ועונג, שמחה, סיפוק הנפש ושובע רצון וכו', ומיתה כוללת מחלות, עניות, דאגה ועצבות, כעס ורוגז, יסורים, מירוף הנפש ובלבול הדעת וכו', מ"מ הלא ראינו הרבה רשעים חיים בשלום ובכל טוב העוה"ז, וצדיקים מרויחים ביסורים בלי מנוחה ושלום, וחיים בעניות ודחקות בעירום ובחסר כל.

8 מחמת קושיא זו מפרש הרמב"ם (בשער הגמול) והרימב"א (בחדושי לר"ה מ"ז ע"ב) ורכנו נמים [על הריף] בשם ר' ישעיה הוקן ממראי ז"ל, שצדיקים גמורין ורשעים גמורין שבכאמור זה, אינו רוב זכויות או רוב עונות, אלא צדיק גמור כדן זה ורשע גמור כדן זה, פירושו: יש מצוות ומעשים טובים מיוחדים, שדינם הוא לשלם עכורם השכר בעוה"ז, אם עשה אדם מצוה ומעשה טוב שהריץ ע"ז הוא לשלם לו השכר בעוה"ז, אף שהוא רובו עונות והוא רשע גמור לפי האמת, אבל לאותו דבר שהוא נידון עכשויו הוא צדיק גמור, ולפיכך נכתב ונחתם לאלתר לחיים, משום שאין לחכות עד יודע וזריות אם יעשה תשובה או לא.

גם לשיטה הראשונה שהיא שיטת הרמב"ן, הרימב"א ורבונו ישעיה הוקן ממראני, צדיקים נמורין היינו צדיקים לאותו דבר, ורשעים נמורין היינו רשעים לאותו דבר וכדביארנו לעיל, גם לפי שיטתם הצדיקים נמורין ורשעים נמורין בחדר הם רק מיעוט קמון. רעל פי הרוב המצוי האדם נידון לפי רוב מעשיו, וכדאיחא בקידושין (פ ע"ב): 'תנו רבנן לעולם יראה אדם עצמו כאלו חצוי חייב וחצוי זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע

10 עצמו לכף זכות, ע"כ. גם על פי הרוב המצוי תלוי הדין בתשובה, וצדיקים נמורין ורשעים נמורין לרעתם וזל הפשט הוא שלאותו דבר הגידון, אין חילוק אם יעשה תשובה או לא לכך נחתם גזר דינם כר"ה וכמו שביארנו לעיל, וא"כ הבינונים הם רובא דרובא דעלמא. ולפי שיטתם נ"כ חמורה שתי הקושיות שהקשינו, א, דצדיקים נמורין ורשעים נמורין גם חתימתן היא בר"ה, ובינונים גם כתיבה אין להם כר"ה, וא"כ מי הם שנכתבין בר"ה ונחתמן ביה"כ. והשנית, מאחר שרובא דרובא דעלמא אין להם אפילו כתיבה כר"ה, א"כ אין נידונים כלל בר"ה, גמצא שר"ה הוא יום הדין רק למיעוט קמון, וזה דבר שאי אפשר להתקבל.

11 Sefer HaChinuch - pg 325

Then there is what the Sages taught there (16b): Three [account] books are opened on Rosh haShanah: one of the totally righteous, one of the utterly wicked, and one of the middle-range people [between the two extremes]. Now, this theme of the opening of the books was said, as it would seem, by way of metaphor, in reference to His providential watch over them [people]. In order that the words should enter the ears of the listeners, our Sages would always speak in terms familiar to human beings. [The Sages continued:] The totally righteous are written and sealed at once for life. My instructor explained: A totally righteous person here means one who is entirely virtuous, innocent; and similarly, an utterly wicked person here means one who is entirely guilt-laden, and he is therefore [signed and] sealed at once to death, since he has not a virtue in the world that should shield him. The people in the middle range remain suspended until the Day of Atonement, and then the verdict of their judgment is sealed.

12 וא"כ הצדיקים נמורין ורשעים נמורין בחדר, הם מיעוטא דמיעוטא ממש ובמלים באלף אלפים, וכל העולם הם בינונים, כי בינונים לשיטה זו הם האנשים שיש להם מצוות ועונות, ואין חילוק אם כולם הם מצוות ועון אחד או כולם עונות ומצוה אחת, וכל הבינונים תלויין ועומדין מריה ועד יוה"כ, זכו נכתבין לחיים היינו חיי העוה"ז לשיטתם, לא זכו נכתבין למיתה היינו מיתה בעוה"ז, ומשמע שעד יוה"כ אין להם אפילו כתיבה, וא"כ לרעתם קיימת הפליאה העצומה ששאלנו בתחילת המאמר, הא מקובל אצלנו שבר"ה יכתבין וביוה"כ יחתמון, ולדבריהם בצדיקים נמורין ורשעים נמורין גם החתימה היא כר"ה, והבינונים שהם כמעט כל העולם גם כתיבה אין להם כר"ה.

13 השיטה השלישית כמאמר הנ"ל, היא דעת התוספות (ר"ה פ"ז ע"ג), ואשר לזה הכבינו המקובלים, הישערי אורח"י, הרמ"ע מפאנו בספרו 'עשרה מאמרות' והרמח"ל בספר 'דרך ה'". לשיטה זו, צדיקים נמורים האמורים כאן הם הם שרובן זכיות, ורשעים נמורין הם הם שרובן עונות. אך לפי זה תשוב הקשאי, שהרי אנו רואים כמה צדיקים סתים וכמה רשעים חיים בשלוח. לכן פירשו, דצדיקים נמורין נכתבין ונחתמן לאלתר לחיים היינו חיי עוה"ב, ורשעים נמורים שנכתבין ונחתמן לאלתר למיתה היינו ניהנם, שגזר דינם נחתם לירד לניהנם.

15 הגה כל זה שביארנו הוא לפי השיטה השלישית שהיא שיטת התוספות והמקובלים, ולרעתם הבינונים אינם נידונים בעניני עוה"ז בר"ה, אך כיון שהם מיעוט קמון מאד שאי אפשר לצמצם לחיות בעניני, לכן אנו אמרים בדרך כלל שבר"ה כולם נידונים ולכולם הוא יום הכתיבה.

הרמב"ן מקשה על זה הפירוש (בשער הגמול), וכי מה שייך לדין בר"ה בענין עוה"ב וניהנם, דבר זה שייך ליום הדין של אחר מיתה, אם הוא נידון לעלות לני"ע או חזו לרדת לניהנם, אבל הדין של ראש השנה הוא על הדברים הנשמעים הנגזרים לכל השנה, בחיים, בריאות, שלום, פרנסה, תבואה, גשמים וכו'. והתירוץ על קשיה הרמב"ן הוא כך, וזו אמת שהדין בר"ה הוא על דברים נשמעים, על הדברים הנצרכים לשנה החדשה, אך קודם שמתחילים לדין את האדם צריכים לידע אם הוא בן עוה"ב או מן הזורדים לניהנם, ויתכן שהוא לפי מצבו עתה בן עוה"ב שיש לו רוב זכיות והוא צדיק גמור, אלא שא"כ מה יעשה במיעוט עונות שלו, הלא כל עון צריך כפרה ומירוק, ולפעמים דינו הוא שהסורים מכפרים וממרקן עונותיו של אדם, ויש שדינם נגמ יסורי ניהנם אי אפשר ליתן להם, כיון שרובו זכיות אינו יורד לניהנם, א"כ צריך ליתן עונש יסורים בעוה"ז. אבל ברובו עונות שהוא רשע נמור ויורד לניהנם, יתכן שהוא כמצב שאין צדיקים ליתן לו יסורים בעוה"ז, ארובה, צדיקים לשלם לו שכר בעוה"ז עבור מיעוט זכיות שלו, ועוד, צדיק וכן עוה"ב דינו יזרח חמור.

16 כאמור, שהדין הראשון אינו על חיי העוה"ז אלא דנים כל אחד האם הוא צדיק ואם הוא נכתב לאלתר לחיים, והיינו שקובעים שהוא שייך לאלה החיים באמת, או ח"ו קובעים שהוא רשע שאף בחייו נחשב למת, ואחרי הדין הראשון שהוא קביעת המצב - וכתוצאה ממנו - דנים דין נוסף על המקרים שיבואו על האדם במשך השנה לטוב או לרע ח"ו.

גמצא שיש בר"ה שני דינים, הראשון קביעת מדרגת האדם והשני איזה חיים יקבל במשך השנה, וע"ז נוספו שני סוגי הבקשות בברכות שמר"ע, וכך ביאר הרמח"ל (שם) 'ועל זה - להיקבע בין הצדיקים - מתפללים ואומרים זכרנו לחיים... וכתבנו בספר החיים' - שהם הצדיקים - ואמנם עוד יש הגזירות על המקרים שבעולם הזה - זהו הדין השני - כי אפשר לצדיק שייתסר מפני היותו צדיק, ואפשר שמפני צדקו יצליח, ולרשע כמו כן, אפשר שיצליח מפני היותו רשע, ואפשר שמפני רשעו יאבד או ייתסר, ונמצאו גזירות אלה נמשכות אחר הדין הראשון שזכרנו, ואולם על כל הגזירות האלה מתפללים וכתוב לחיים טובים, וכן 'בספר חיים ברכה ושלום' וכו' - לא מבקשים על מהות החיים, אלא על חיים טובים בחיי עוה"ז.

השקבה מוקדק עם צדיקו כחם השערה, וברשעים שזורדין לניהנם אין הדין עמהם כל כך חמור ובוקדוק, ויש פעמים להיפך, שהצדיק דינו יותר קל, שמרחמין עליו מפני שיש לו הרבה זכיות והוא מבני עוה"ב, ועל הרשעים שהם מורדי ניהנם אין מרחמין.

14 הכלל הוא, שקודם שרגון את האדם בר"ה בעניני עוה"ז, צריכים לדין אותו מה הוא דינו בנוגע לעוה"ב. זה הוא הפשט במרא, צדיקים נמורין שרובן זכיות ומיעוט עונות נכתבין ונחתמן לאלתר לחיים, לחיי עוה"ב, רשעים נמורים נכתבין ונחתמן לאלתר למיתה היינו לירד לניהנם, בינונים שהם מחצה זכיות ומחצה עונות, תלויין ועומדין עד יוה"כ, זכו נכתבין לחיים, היינו חיי עוה"ב, לא זכו נכתבין למיתה היינו לירש ניהנם.

כדי להכין היטב את הקשר שבין הנפש לתפילה, עלינו להסביר מהי הנפש? הנפש היא מקור הרצונות והשאיפות, כפי שאמר אברהם לבני חת (בראשית כג, ח) "אם יש את נפשכם לקבור את מתי מלפני", וביאר רש"י "נפשכם - רצונכם". הנפש הטובה - רצונה רק בטוב, והנפש הרעה - חפצה לעשות רע.

[והבינונים שבנפשם מעורב הטוב והרע, לכן רצונם מתחלף פעם ישתוקקו לעשות טוב, ולפעמים ירצו ברע]. לכן אמר הכתוב (ויקרא ד, ב) "נפש כי תחטא בשגגה", כי הנפש הרצון היא המביאה לחטא, ואע"פ שלא חטא בכויד, אבל גם אנוס אינו, כי כל שוגג נובע מרצון לא טוב, והוא רצון לפריקת עול במידה מסוימת, כי הוא חטר רצון לשים לב לפני כל מעשה שעושה האם הוא מותר או אסור, אילו היה לו רצון חזק שלא להכשל היה גזר ושם לב שלא לחטוא כלל

זאת ועוד, השאיפה והרצון הם מהות החיים וביטויים, כי כל עוד יש לאדם שאיפות הרי הוא חי ברוחניות ובגשמיות, דהיינו, כאשר יש לאדם שאיפות רוחניות להתעלות בתורה, במצוות ובמידות, והוא משתדל ועמל בכך, הוא הנקרא חי חי הרוח, אבל מי שתדל מלשאוף וא"כ בודאי אינו עולה במדרגתו הרוחנית, אזי בטובן הרוחני הינו מת. וכן הוא הדבר גם בגשמיות, כל זמן שיש לאדם את הרצון לחיות, הרצון הזה בעצמו מחייה אותו במידה מרובה כזו עד שאפילו חולים מסוכנים שרצון החיים שלהם חזק, הסיכוי להתלמטם גבוה הרבה יותר מחולים אחרים כאותו מצב שאיכזרו את רצון החיים והתיאשו ממצבם.

עתה נבאר את תפילת "זכרנו לחיים" שבה אנו מבקשים שהש"ת יקבע את מהותנו ומדריגתנו כצדיקים (כדברי רמח"ל שהבאנו בתחלה), ושאלנו הרי זו מציאות רוחנית קיימת, וכי שייך לבקש שהש"ת ישנה את המציאות ויחשיב את הרצע לצדיק? התשובה היא, שהמובן של "זכרנו לחיים" אינו חיים במובן הגשמי של אכילה, שתיה ובריאות גרידא, ואפילו לא "חיים המדומים" (עיין "אור ישראל", איגרת ג') הכוללים בתוכם אפילו תורה ועבודת ה' הנעשים מתוך הרגל

אלא שאנו שואפים לחיים אמיתיים המלאים בתוכן של עשיית רצון ה' מתוך הכרה ויראת שמים, וזוהי המצוה של "ובחרת בחיים" (דברים ל, יט), דהיינו לבחור בחיים הנכונים והאמיתיים של עבודת ה' מתוך קבלת עול ברצון שלם, ולחשוב על כך לפני כל מעשה שאני הולך לעשות ועל אופן העשייה האם הוא רצון ה' או שמא חי לא, ועל כך אנו מבקשים "זכרנו לחיים".

עצם השאיפה והבקשה לחיים רוחניים מלאים, והרצון האמיתי הבא ממעמקי הלב להיות בין הצדיקים הם הסיבה שהש"ת יקבע את מהותנו הרוחנית כצדיקים. וזוהי הכוונה ל"זכרנו לחיים", כי "כתיבה בספר" היא קביעת מציאותנו והייתנו בין החיים באמת שהם הצדיקים (עיין ב"רינת חיים" כיאור "זכרנו לחיים"). אך בודאי יש מדרגות רבות בצדיקים הנכתבים בספר החיים, ככל שנגדיל את שאיפתנו להקבע במדרגת חיים עליונים יותר, ובהתאם לכך נתפלל יותר מעומק הלב לסייעתא דשמיא על כך, באותה מידה תגדל מדרגתנו בין הצדיקים.

70 - 2008

והסביר המשגיח, באמת במצב השפל שלנו אי אפשר לגשת ליום הדין מה עשה הקב"ה, הוא אומר לנו הרי אתם בני מלכים, יש לכם רוממות מיוחדת ובווא להיכל המלך, תסתובבו שמה במשך יומיים, וככה תצאו מהשפלות של כל השנה, וזה כל הראש השנה מסתובבים יומיים שלמים בהיכל המלך ומדברים על המלך, מספרים על הגדלות שלו הגבורה שלו, ומבקשים שכל העולם יכירו את המלכות שלו, יודיע כל פעול כי אתה פעלתו" וכי זה מה שעושים במשך יומיים.

פעם אמר, נמצאים יומיים אצל המלך, חיים במשך יומיים בעולם של אלוקות, מלכות, אבות, מלכות שמים, ואפשר ליהפך לצדיק הדרו במשך יומיים רק מתפללים לה' אפשר להיות צדיק גמור גאון מולגא, ואכן כל יהודי מאחלים לו להיות צדיק גמורו

* תפילה אמיתית היא הגילוי והביטוי לשאיפות הפנימיות העמוקות של נפש האדם, המשנות את מהותה הרוחנית. וזוהי הגדרה עמוקה של מהות התפילה. ועתה נרחיב ונבאר את הדברים.

"ומה היא הנפש זו תפילה, כמו שנאמר (שמואל א', א, טו) ואשפוך את נפשי לפני ה'" (רש"י ברכות ה: ד"ה טורף), דהיינו מהות הנפש היא תפילה (עיין מכתב מאלהו, ג, עמ' 68) והראיה לכך היא מהפסוק שאמרה חנה, מכך שתיארה את תפילתה בביטוי "ואשפוך את נפשי" (ולא אמרה "ואתפלל לפני ה'"), ראה שתפילה אמיתית היא ביטוי למהות הנפש, כי תוכן התפילה מגלה את מדרגת הנפש של המתפלל ("ואשפוך" הוא משל להתגלות פנימיות הנפש בחוק, כמו שהשוfer מים מן הכלי מוציאם מפנים הכלי החוצה).⁶

נמצא, שמהות הנפש הוא הרצון והשאיפה, ומה שאדם שואף אותו הוא מבקש, א"כ בקשה כנה ואמיתית נובעת מהשאיפה ומגלה אותה. כאשר אדם מכיר שהש"ת הוא היחיד היכול למלא את בקשותיו שאיפותיו, אז הוא פונה אליו בתפילה, בין אם שאיפותיו הן בעניני העולם הזה, והן אם הוא שואף לרוחניות (עיין מכתב מאלהו, ג, עמ' 68). לסיכום: המתפלל מבקש מהש"ת שימלא את שאיפותיו שהן המהות והמציאות של נפשו, אי"כ "הנפש זו תפילה", כי התפילה מבטאת את מהות נפש המתפלל.

כאמור, השאיפה היא מהות החיים, לפי זה יובן הפסוק "כמהם יהיו עושיהם, כל אשר בוטה בהם" (תהילים, קטו, ח, קלה, יח), המדבר על עובדי האלילים אשר "פה להם ולא ידברו, עינים להם ולא יראו: אונים להם ולא יאיונו, אף אין יש רוח בפייהם", כלומר, הרי האלילים הם דבר מת, וא"כ מי שמאמין ובוטח בהם ושואף ומתפלל אליהם, הריהו עצמו מת ברוחניותו, וככל שתגבר שאיפתו ודביקותו באלילים המתים, באותה מידה הוא מתרוקן והולך מכל תוכן רוחני, א"כ כוננת הפסוק "כמהם יהיו עושיהם וגו'" אינה קללה או תפילה לעתיד (כפי שפירשו המצודות דוד והרד"ק) אלא קביעת עובדה לאיזה מצב יגיע מי ששאיפתו ובטחונו באלילים, כי סופו יהיה שימות מבחינה רוחנית כמו האלילים עצמם. מאידך גיסא, השואף לערכים רוחניים מהותו היא רוחנית וחי חי יקרא, אך כמובן שכשאיפה בעלמא אין די, כי השואף באמת לרוחניות יעשה גם מאמצים ומעשים כדי להתעלות, ומי שאינו עמל זו ראייה שאין לו רצון אמיתי לרוחניות. כגודל השאיפה שבלב האדם כך ירבה במעשים להשיג את שאיפותיו הטובות.

23 - 2008

והנה בימי הדין כשאנו מתעלים להכרת מלכותו יתברך, ומתאנים שתתגבר מלכות ה' ית' בעולם ושואפים שיכירו הכל את הרר כבוד מלכותו ומתרחקים משפל מצבנו ואנו מתפללים ומבקשים "מלך על כל העולם כולו כבבודך" ושיכירו הכל כי ה' אחד ושמו אחד, אז אנו מתעלים לשאיפות נעלות וקדושות אלו ומקבלים דמות אחרת, כל מחשבותינו ומעשינו מקבלים צורה אחרת, ולפי מצבנו או דנין אותנו, כי אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה" (ר"ה ט"ז ע"ב) ואע"פ שעדיין לא נמחה החטא ולא נתכפר לגמרי, מ"מ לפי מצבו באותה שעה הוא קרוב יותר למלכו של עולם ומישפע מאורו, וביחוד כי לפי אופן המצא ענין זה באדם כמורכב ישנו בדמיון זה כביכול בכל העולמות, כי בימים נוראים אלו מתעלה כל הבריאה ומתקרבת למקורות העליונים ונשמת העולם מתעלה, כי גמשיים לתוך הנהגת הבריאה אורות יותר עליונים ומשפיעים בתוכה וכמ"ש חז"ל "דרשו ה' בהמצאו אלו עשרת ימים של בין ר"ה ליוה"כ", שאו מתקרב הכבוד כביכול לבריאה כי בא לשפוט את הארץ, ולכן כל הבריאה וכל עניני גשפטים או לפי רצון עליון מלכו של עולם לפי מדת החסד והטוב.

וזהו אמרו לפני מלכותי" כי הכל תלוי באתערותא דלתתא. ובוזה שאנו מרגישים את מלכותו ית' מעוררים אנו ומקריבים את מלכותו ית' לעולמנו וממליכים אותו עלינו, ואז משפטנו יוצא לפי המצב העליון הנה שנמצא בו האדם והבריאה באותה שעה.

27 רש"י ר"ע בראי' מביא ר' חז"ל שנחלכו עליו במחשבה לברוא נמדה הדיון וראש שאין העולם מחקיים שיהי' עמו מדה כרחמים, ומפני' השפ"א (בראשית חל"ץ) כי לא יעלה על הדעת כי יהי' ח"ו שינוי רצון לפניו, רק שנעולם המחשבה נשאר בריאה העולם נמדה הדיון, ורק בעולם המחשבה וראש שאין העולם מחקיים שיהי' עמו מדה כרחמים, אבל בעולם המחשבה נשאר בריאה הדיון, וראש בראי' (בעטמי המלות) שיום הדיון הגדול שיהי' לעתיד יהי' נמדה הדיון שיהי' במחשבה תחילה, שנשאר אותו הדיון לעולם בעולם המחשבה, רק שנעולם המחשבה שיהי' עמו מדה כרחמים, אבל לעת"ל יחזור למדה"ד.

28 ועולם המחשבה שכול נמדה הדיון מחייב שבאדם במחשבה שלו יהי' רצונו לקיים

ככל רצונו הכורה, בני בלעם יסר מן הרצון אינו צד האדם, שהרי אין צדונו למור המחשבה, והמחשבה הוא צד הקב"ה, לקל נומר עלי, ורק שכני רצונו מסייעין אותו מן השמים למור המחשבה, ועיקר הדיון על האדם הוא על רצונו ומחשבתו, (כי הרצון הוא צד האדם, כמ"ש פוחח את ידיו ומשביע לכל חי רצון) ועל הרצון של האדם דיים אותו נמדה הדיון, ורק בעולם המחשבה שיהי' עמו מדה כרחמים, ולריך האדם לזכור כי על רצונותיו וחשוקותיו חובטים אותו נמדה הדיון ולריך להיות שלם שלו שום פנס וחסרון כי אין לך דבר בטומד נפני הרצון, שאין לך דבר שמטכב רצונותיו של אדם, רק במחשבה יש הסקירות, אבל על המחשבה ועל הרצון אין שום הסתר, ולכן דנון אותו נמדה הדיון.

29 ובר"ה שיהי' בריאה העולם במחשבה, אז הוא זמן דין, ואומר השפ"א כי בכל שנה בראש השנה נעשה שיחוק זה של מדה כרחמים, וכמו שאמרו חז"ל שנעם שצ"י חוקטין בשופר הקב"ה עומד מכסא דין לבסוף רחמים, וזה השיחוק נעשה בעת שצ"י חוקטין בשופר ומקבלים מלכותו ית'.

30 ובעקידת יחזק יש לימוד גדול על החשיבות של המחשבה של האדם, וכמו שביארנו בשיחה על פי וירא, שבטעם שלא הוצרך לזכרם חזינו להקריב את יחזק בפועל, כי לזכרם חזינו במחשבתו פעל כאילו עשה את העקידה למעשה, כי כל הטעם שכל דבר יש לורך לעשי' בפועל ולא די שיטעם בדבר רק במחשבה, כי אי"ל לאדם לדמות במחשבתו כאילו עשה המחשבה בפועל, ולעולם יש חילוק בין העשי' בפועל להמחשבה אבל לזכרם חזינו עשה במחשבתו העקידה כאילו עשה את העקידה בפועל, ולכן היה די בהקריבת האיל במקום יחזק, שנעשיית האיל כי חזל לזכרם חזינו ממש כאילו עקד את יחזק, ולכן אמרו חז"ל שאפרו של יחזק נצור לפניו, כי נחשב חזל הקב"ה כאילו עשה את העקידה בפועל, [ולכמ"ל, ונשיחה לפי וירא יבואר] וכן נאמת הכתוב על כל אדם שנמחשבתו יהי' כאילו עשה את הכל בפועל, שיהי' לו מחשבה שלימה שלו שום חסרון ופנס, מחשבה שאין לה שום פני ואם המחשבה הוא שלימה אז נחשב הדבר כאילו נעלם במחשבה, והכמועל על האדם הוא הרצון והמחשבה, כי אין לך דבר בטומד נפני הרצון.

32 אנו מבקשים שתזכרנו ותצורנו להיות חיים אמיתיים, ותקבע את מהותנו כצדיקים, כי שאיפתנו היא שחינו יהיו "למענד" - מקודשים לך, שבכל מצאותנו ומעשינו נראה שאנחנו עבדיך ועל ידינו מתגדל כבודך בעולם. מי שכל חייו הם למען המלך אי"ב יש למלך צורך בו, ובגלל הצורך הזה נתון לו המלך הש"י זכות וסיוע לחיים רוחניים מלאים, ולפעמים גם חיים גשמיים מבורכים בכלי עזר, על חשבון המלך ולא על חשבון זכויותיו, כחיל המשרת בצבא המקבל את כל צרכיו מהמלך ואינו צריך לשלם עבורם ("שית יצחק

34 במ"כ שאיפתנו לחיים אם נחפשה דרכנו ונתבונן בכחות נפשנו נמצא כי התשוקה היא תשוקה טבעית פשוטה לחיים, ועם כל זה ודאי כי תפצנו בחיים אין זה לחיי בהמיות ח"ו, כי אם נשאל את נפשנו אם כדאי לנו חיים כאלה, או ודאי כי לא נמצא ספיק לנפשותינו בחיי הגל, וע"כ כי בעומק נפשיותנו שאיפתנו היא לחיים מכוונים לתכלית האמת, ועכ"ז למעשה בחיינו התמידים אינה נברת בקרבנו שאיפה זו - לחיים נעלים ורמים - אולם ברע של עלי' כשהאדם מתעלה ומתרומם מעל למצבו בחייו התמידים, שוררת אצלו הכרה ושאיפה קדושה זו עד שמוכנים אנו למסור נפשיותנו לקדושת שמו ית'.

35 ובה נוכל לבאר מה שקבעו הגאונים ז"ל לומר בימים הנוראים זכרנו ושי כמון בגי' ראשונות וכתוב ובספר בגי' אחרונות, דהרי מצינו שאל ישאל אדם צרכיו לא בגי' ראשונות ולא בגי' אחרונות, והנה הטעם שאל ישאל בגי' ראשונות הוא משום שלפי ההרגש העדין אין מן הראוי לגשת מתחלה אל ה' בבקשת צרכינו, - אפילו בקשות רוחניות כמו דעת תשובה וכדומה - אלא לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל.

36 ובאמת נמצא בזה גם ענין יותר עמוק, כי מתחלה קודם שיתפלל צריך האדם לצייר לפניו למי הוא מתפלל, ולזה דרוש שיספר בשבחו של מקום, היינו כי בזה שמבדר לפניו ההכרה בארון העולם, דרכו והנהגתו ורצונו בעולמו שברא, עש"י טובבות הברכות הראשונות, שבזמן הוא מספר מגדלות ונוראות הבורא, וכי תכלית העולם הוא לגאולה העתידה ולחיי נצח אחרת התחיי". מרגיש הוא בזה גדלות ונוראות הבורא, וממילא יודע הוא ומרגיש לפני מי הוא מתפלל, - וא"כ יקשה לנו מאד איך קבעו הראשונים בקשת תיים בברכה הראשונה ומה גם ברי"ה, שאין מוכידין בעצם התפלה שום בקשות פרטיות, אלא בקשות תקון העולם במלכות שמים, "ובכן תן פחדך... מלוד על כל העולם וכו'".

31 בדרך זו יש לפרש את כל האמור בבקשת "זכרנו לחיים", כי אנו מבקשים מהש"י "זכרנו לחיים מלך תפץ בחיים", תזכור אותנו לחיים אמיתיים כאלו שאתה מלכנו במבט צרכי המלכות תפץ בהם. דהיינו, כאשר אנו נוהי' את חיינו בתורה ומצוות כפי רצונך, מתוך הרגשת קבלת עול מלכות שמים באמת, כעבדי המלך המוכנים תמיד לעשות רצונו, והתפיצים ועושים הכל כדי להרבות את כבודו, כי זהו תפקידם ומהותם של נשמות ישראל. כמו שאמרו חז"ל (זהר, צו כט): "כל הנשמות גוזרות מתחת כסא הכבוד", "כסא הכבוד" משמעותו הכיסא שנושא את הכבוד, הוא נבנה מכל המעשים הטובים שאנו עושים אותם בגלל שהם רצונו ית', ובכך אנו מכבדים את הש"י כי עשיית רצונו הוא כבודו. "כל נשמה גוזרה" היינו היא חלק "מכסא הכבוד", כי התוכן של כל נשמה הוא עשיית כבוד שמים, ולכל נשמה תפקיד חלק המיוחד לה בזה, ובחיים כאלו תפץ המלך ה'. כאשר אנו שואפים לחיים שאלה, בכך אנו ראוים וכדאיים להזכר לשובה לפני הש"י, ולהכתב בספר החיים - להקבע בין הצדיקים. ועל חיים שאלו שהש"י כמלך תפץ בהם, אנו מבקשים "זכרנו לחיים".

33 וכך נענין היסוד נמצא זה עוד יותר מפורש בעצם תפלת ר"ה, כי אפי' כאשר אנו מתירין לעצמינו להזכיר בקשת החיים אנו מוסיימים בה למענד אלקים חיים, והביא על זה הענין יוסף בסידור אוצר התפלות בשם ספר הפרדס וז"ל, הענין הוא שיש חיים בשני פנים אופן אחד שיהיה חי לתענוג עולם הזה לאכול ולשתות וכדומה בכבוד המדומה כמו שרוב החיים מבקשים לתכלית זו ועל זה נאמר בזוהר הקי' שהמה עיי פנים דומים לכלב הצועק הב הב ולית ליה בושת פנים, אבל אופן שני כדי לעשות רצון הבורא יתברך כי לא המתים יהללו קה ולא כל יורדי דומה וכל זמן שאדם חי יכול לתקן עוותו ולעשות קנין שלמות וכמאמר חז"ל יפה שעה אחת בתורה ובמעייט בעולם הזה מכל חי העוה"ב ובהו' האופן הטיבו אשר תקנו זכרנו לחיים ולמה אנו מבקשים חיים לזה אמר לא לתענוג ח"ו כי אם למענד אלקים חיים לעשות לך נחת רוח על שאמרת ותהי' בתורה ובמעייט ולתקן את אשר מרדנו בך וכדומה הכל לשם ה', ע"כ. הרי שבר"ה זהוהים כשמוזכרים בקשת החיים לבטא בשפתים כוונתנו להיות למענד ה' ובה נקבע בלבנו להיות תפלותינו במשך כל השנה על תכלית זו בלבד.

(1) *Rosh Hashanah* is a very abstract Holiday. The philosophy and concepts which form the underpinning of the Holiday are very exalted and quite complex. The *Ammonot* of *Rosh Hashanah* set forth the basic tenets of *אמונת*. Though the Orthodox American Jew is very observant and meticulous in his external observance, he lacks *אמונת*; he does not fully understand what *אמונת* is. He regards *אמונת* merely as faith. So if, G-d forbid, one of his family members takes ill, he will run to the Synagogue and recite a *שברך*. That is how his *אמונת* expresses itself. However, *אמונת* is much more than that. *אמונת* is the belief and understanding of the uniqueness of our Jewish destiny, of our historical experience, and of our hopes and visions as far as the future is concerned. The *Brachos* of *ושופרות* and *זכרונות* not only express the essence of the Holiday, but that of Jewish destiny and Jewish philosophy. That is why *Rosh Hashanah*, in which this *אמונת* is expressed, is the most exalted Holiday in the Jewish calendar. *Yom Kippur* is more understandable. *Yom Kippur* deals with the concepts of sin and forgiveness. One commits crimes, and then regrets, repents and exhorts G-d to forgive and grant him expiation. *Rosh Hashanah*, on the other hand, expresses the philosophy of our *אמונת* and is, therefore, much more difficult to comprehend.

(2) The motto of *Rosh Hashanah* is *מלכות*. What does *מלכות* or *מלכות* mean? *מלכות* has three meanings. First, *מלכות* means *עולם*, *G-d is the King of the*

world. G-d is the Creator of the world. He was alone before the world was created. He is the only one who determines life. His existence is singular and unique. G-d is existence *par excellence*. If something does exist, if creatures do exist, if handiwork exists, if the world exists, if the universe exists, from our globe up to the outer reaches of the cosmos, it is because all participate in the existence of G-d, because G-d, *בכיבוד*, shares His existence with them. But there is actually one existence, one reality, namely, G-d's reality. That is why when Moshe inquired as to G-d's name, G-d answered: *איהיה*. "You ask Me what My name is. My name is existence, reality, *par excellence*." To exist means to participate in G-d, to share in G-d, to be close to Him, to associate and befriend Him and to experience the link between man and G-d.

This is the sound of the *shofar*. It is a primitive instrument, barely capable of modulating its tones or shifting notes. Can anyone play a symphony or even a song on a *shofar*? No, but its piercing sound symbolizes the inarticulate cry of the indelibly stained soul that longs to be cleansed but does not know how. It is a cry that only God's ear can comprehend and translate into the plea *רצוננו* *לעשות רצונך* — *it is our desire to perform Your desire* — but we do not know how. The constant poundings of the Evil Inclination, of society, culture, habit, surroundings have numbed us to Your touch, have deafened us to Your message. As *Rambam* puts it, perhaps we do not know the intellectual reason for the commandment of *shofar*, but it has a symbolism that we can comprehend. It is like a bugle blowing a reveille for a slumbering soul, saying, 'Wake up, you sleepers, from your sleep, and you slumberers, rouse yourselves from your slumber and return to God.'

ונראה לכאור כי הנה הגאונים ז"ל בירדם לתוך גופו של האדם בזה ומצאו כי איא לו לאדם שבימי הדין, בשעה שנגמר דינו של כל אי לחיים או לתוך ח"ו, שישבח כל זה ותהא גופו מלאה רק בדרישות ובקשות לתקן העולם ולכן מצאו כי דרוש לתת מקום גם לרגש זה של בקשת היים, אולם לא שתצא דרישה ובקשה לה' אורות חיים פשוטים בלי גפשיות, בלי תכלית נעלה ונשגבה, אלא דרוש להעלות דרישה נפשית זו עם התבוננות יותר עליונה, שע"י התעלה גם בקשתו לחיים למדרגה נעלה ונשאה; ולכן, בעתות קדושות אלו שעליהן נאמר, 'דרשו ה' בהמצאו', אלו עשרת ימים שבין ר"ה ליוה"כ — שאו נמצא האדם נמצב יותר נעלה וקדוש עלול שהבקשה לחיים תתקשר עם רגש יותר עליון, עם הכרת קדושת ה', ותתעלה בקשתו לחיים בזה שותהא רק חלק מהכרתו בקדושת שמו ית' — ולכן תקנו שבעת סדור שבחו של הקב"ה, הזכור חסדי אבות, ומביא גיאל לבני בניהם, בשעה שמתבוננו וזרעו בקדושת שמו ית' ומכיר כח מלכותו, כשיבא העולם לתקון העתיד, יבקש בקשת זכרנו לחיים, כי הלא לתכלית זו דרוש שימצאו אנשים שלומי אמוני ישראל, שעל ידם יבא העולם לתקונו — ולכן בשעה שמדבר אודות גדלות הבורא ית' ואודות תקן העולם במלכות ערדי מבקש הוא זכרנו לחיים, בכרי שע"י הצא תכלית קדוש ה' לפועל, כי הלא 'למענך אלקים חיים', ונמצא כי בקשתו יוצאת בהתקשרות עם שאיפה קדושה של גאולת ישראל ותקן העולם.

"ותקנו להוסיף בברכת מגן, זכרנו לחיים... וכתיב זכירה באברהם דכתיב (תהילים קה, מב) "כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדך" לפיכך תקנו זכירה — זכרנו לחיים — במגן" (סור אורת חיים הל' ר"ה ס" תקפב). הביאור הפשוט הוא מכיון שבאברהם נאמרה המלה "זכר", לכן בברכת אבות אנו מזכירים "זכר חסדי אבות" ואמרים אח"כ "זכרנו לחיים".

ונבאר עוד, השורש הראשון של "זכרון" לטובה של עם ישראל נאמר לאברהם אבינו, כאשר כרת ה' עמו ברית בין הבתרים, הבטיחו על קיום עם ישראל התמימי ככתוב (ויקרא כו, מב — מד) "ואף את בריתי אברהם אזכור... ואף גם זאת — אפילו אני עושה עמהם זאת הפרעניות (רש"י) — כהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם" והיינו "שבכל אחד מישראל יש נקודה פנימית דקה... שהיא ההבטחה שקנה אברהם אבינו ע"ה בכרית בין הבתרים, שלא תכלה נקודת הקדושה לגמרי מלבבות בני ישראל בכל הגלויות. — והירידות הרחניות הגרועות ביותר — היינו שלא יניתם הקב"ה לבוא ח"י לידי כליון רוחני — ותוצאותיו: כליון גשמי — לעולם" (מכתב מאליהו, א, 233).

אחרי שאנו מזכירים "זכר חסדי אבות" דהיינו ירושת האבות — ובמיוחד אברהם, ראשון האבות — ומעלותיהם הנמצאות בנו מכוונם, ובזכות זו שהיא זכותם מזכרים אנו לטובה לפני הש"ת, סומכים לכאן את בקשתנו "זכרנו לחיים" שברית האבות וזכותם תעמוד לנו להיזכר לחיים.

Rosh Hashana - Artscroll - pg 37

42 Where does a Jew really belong in his heart of hearts? This is symbolized beautifully in a mishnah that discusses the laws of ritual purity and contamination, which are not the same for fish and land animals. The mishnah (*Keilim* 17:13) discusses the case of an amphibian called *קָלָב*, *walrus* [lit. sea dog]. Since it inhabits both sea and land, does it have the laws of a fish or of an animal? The mishnah rules that since in time of great danger it flees from the water and takes refuge on land, it is a land animal. Similarly, even an estranged Jew remains Jewish, so long as he returns 'home' when threatened. The *shofar* is his homing signal, the cry from the Jewish heart that says, 'I belong here,' and the echoing cry from God's heart that says, 'Yes, the door is open.' That is why there was an intense *shofar* sound when the Torah was given and that is why the *shofar* will sound again to herald the final redemption. It is the instrument that says that when no words are possible, no words are needed.